

тивації праці.

Результати проведеного дослідження, а також практика роботи приватизованих підприємств свідчать про те, що держава не є апіорі неефективним власником. Перехід багатьох промислових підприємств у володіння чи під контроль квазіінвесторів дискредитував саму ідею і мету приватизації – підвищення ефективності функціонування підприємств та економіки в цілому. Значна кількість компаній, що перебувають у державній власності, в тому числі й ті, що функціонують у конкурентних секторах економіки, демонструють значно кращі результати порівняно з компаніями, які потрапили під контроль квазіінвесторів. Це дає підстави зробити висновок, який ставить під сумнів ідеологічні засади ринкового фундаменталізму – ефективність роботи підприємства безпосередньо залежить від ефективності управління, а не від форми власності. Наразі ефективність управління підприємством є похідною від сформованої системи корпоративного управління і контролю, як внутрішнього, так і зовнішнього.

1.Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку №52 від 24.01.2008р. "Про схвалення проекту нової редакції Принципів корпоративного управління України, затверджених рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 11.12.2003р. №571".

2.Аналітична довідка про роботу Фонду державного майна України та хід виконання Державної програми приватизації за 2008 рік, <http://www.spfu.gov.ua>.

3.Вінник О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення. – К.: Атака, 2003. – 352 с.

4.Демб А., Нойбауер Ф. Корпоративне управління: Віч-на-віч з парадоксами: Пер. з англ. – К.: Основи, 1997. – 302 с.

5.Чечетов М., Мендрул А. Корпоративное управление в условиях экономической трансформации // Экономика Украины. – 2001. – №4. – С.11-21.

6.Задихайло Д.В., Кібенко О.Р., Назагрова Г.В. Корпоративне управління. – Харків: Еспада, 2003. – 688 с.

7.Жадан І.О. Теоретико-методологічні засади формування системи управління державними корпоративними правами в Україні: Автореф. дис. ...канд. наук з держ. упр. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2004. – 20 с.

8.Лорш Д. Корпоративное управление . Владельцы, директора и наем. Работники АО: Пер. с англ. К.Мейер, М.Хессель, Д.Лорш и др.; Под ред. М.Хесселя. – М., 1996. – 237 с.

Отримано 05.10.2009

УДК 338.24 : 332.012.334 (477)

Н.М.ДАВИДЕНКО, канд. екон. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м.Київ

СУЧАСНИЙ СТАН КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Досліджується сучасний стан корпоративного управління в Україні. Проведені дослідження показують, що для корпоративного сектору України характерними є невідпо-

відність існуючої практики корпоративного управління загальноприйнятим принципам, дисбалансом інтересів учасників акціонерного процесу.

Исследуется современное состояние корпоративного управления в Украине. Проведенные исследования показывают, что для корпоративного сектора Украины характерны несоответствие существующей практики корпоративного управления общепринятым принципам, дисбаланс интересов участников акционерного процесса.

Modern condition of corporate management in Ukraine has been treated in the paper under consideration. Conducted research has shown discrepancy of present practice with generally accepted rules as well as imbalance of corporate process participants interests as features of Ukrainian corporate management.

Ключові слова: корпоративне управління, фондовий ринок, цінні папери, капіталізація, вартість капіталу.

Питання корпоративного управління останнім часом все більше цікавлять менеджмент українських компаній. Для одних – це гостра необхідність, для інших – давно впроваджений і звичний спосіб управління, для третіх – це щось незрозуміле й чуже. В той же час багато іноземних компаній приходять в Україну з давно впровадженим корпоративним управлінням, і для них всі його норми і принципи є звичними та безумовними.

Формування ринкових відносин в Україні супроводжується неухильним розширенням корпоративного управління на підприємствах, що є одним з ключових аспектів ефективних умов ведення бізнесу. Тому ефективність корпоративного управління стає вирішальним фактором успішної роботи компаній в ринкових умовах. Саме механізм ефективного корпоративного управління значно розширює можливість залучення інвестицій, сприяє зростанню продуктивності праці, конкурентоспроможності корпоративних підприємств, є умовою підвищення вартості їх акцій. Для багатьох компаній, фінансових інститутів, бірж і урядів країн ця вимога ринку є на сьогодні однією з головних. За відсутності ефективної структури, що визначає взаємини ради директорів, виконавчого органу та акціонерів, українські компанії та економіка в цілому будуть постійно стримуватися в своєму розвитку нестачею капіталу [6].

Корпоративні підприємства в Україні мали б змогу конкурувати зі своїми західними колегами на основі позитивного досвіду. Основна умова – інвестування у відновлення інфраструктури, модернізацію виробництва, впровадження управлінських інформаційних систем з метою протистояти впливам зовнішнього ринку та політичних потрясінь. Разом з тим сучасний стан корпоративного управління в Україні характеризується низьким рівнем корпоративної культури, невідповідністю існуючої практики корпоративного управління загальноприйня-

тим принципам, недостатньою координацією дій органів державного управління у сфері регулювання корпоративних відносин, низькою ефективністю управління корпоративними правами.

Все це обумовлює необхідність подальших досліджень щодо удосконалення методів організації ефективного управління та практики господарювання корпоративних формувань в ринкових умовах. Ефективне ведення їх господарської діяльності потребує все більшої наукової підтримки та розробки ефективних схем практичного втілення ринкових вимог.

Дослідженням питань корпоративного управління займаються вчені як за кордоном, так і в Україні [1-7]. Однак, незважаючи на досить велику кількість праць, присвячених цій проблемі, окремі її аспекти недостатньо розроблені та висвітлені в економічній літературі.

Метою статті є дослідження сучасного стану корпоративного управління в Україні та визначення основних факторів, які зумовлюють низьку ефективність корпоративного управління.

Історія функціонування корпорацій в Україні складає понад 15 років. Вони набули широкого розповсюдження в усіх галузях вітчизняної економіки, проте однією з головних рис економічних реформ, що відбуваються в Україні, є розвиток акціонерної форми власності, у зв'язку з чим набувають певної актуальності питання теорії та практики корпоративного управління.

Особливість корпоративної форми управління, що полягає у відокремленні власності на капітал від можливості ним безпосередньо управляти, призводить до необхідності узгодження інтересів учасників корпоративного управління та може бути як недоліком, так і перевагою, залежно від стану системи корпоративного управління.

На 1.10.2008 р. в нашій державі функціонувало 31323 акціонерних товариств (всіх типів), що на 670 менше, ніж на початок року і на 3811 менше порівняно з 2002 р., коли їх кількість була найбільшою. Проте зростає кількість інших господарських товариств. Зокрема, кількість ТОВ зросла на 8,37% порівняно з початком 2008 р., на 4,89% зросла кількість товариств з додатковою відповідальністю, і на 1% зросла кількість корпорацій (таблиця).

Сьогодні намічається стійка тенденція зростання фондового ринку України.

Статистичні дані свідчать, що за період 2003-2007 рр. загальний обсяг випусків цінних паперів, зареєстрованих Комісією, становить 337,69 млрд. грн. (рис.1).

Комісією з випуску цінних паперів зареєстровано за 2003-2007 рр. випуски цінних паперів на суму 133,25 млрд. грн., у тому числі:

Коммунальное хозяйство городов

- акцій – 50,0 млрд. грн.;
- облігацій підприємств – 44,48 млрд. грн.;
- облігацій місцевих позик – 156,3 млн. грн.;
- опціонів – 34,38 млн. грн.;
- інвестиційних сертифікатів КУА пайовими інвестиційними фондами – 31,12 млрд. грн.;
- акцій корпоративними інвестиційними фондами – 5,48 млрд. грн.;
- сертифікатів фонду операцій з нерухомістю – 1,93 млрд. грн.;
- звичайних іпотечних облігацій – 50,0 млн. грн.

Динаміка чисельності корпорацій в Україні у 2005-2007 рр.
(за даними Держкомстату України)

Види корпорацій, корпоративних об'єднань	Кількість в даному році, % зростання (зменшення) до попереднього року			Кількість корпорацій на 1.10.2008р.	Питома вага в загальній кількості підприємств 2007р.,%
	2005р.	2006р.	2007р.		
Акціонерне товариство	33976 0,23	33084 -2,63	31993 -3,3	31323	2,69
Відкрите акціонер- не товариство	11345 -3,28	10895 -3,97	10406 -4,49	10144	0,88
Закрите акціонерне товариство	21948 -0,99	21503 -2,02	21098 -1,88	20654	1,78
Товариство з обмеженою відповідальністю	325325 7,59	351750 8,12	381205 8,37	400878	32,11
Товариство з додатковою відповідальністю	700 -29,58	696 -0,57	730 4,89	758	0,06
Корпорація	824 8,22	842 2,18	849 0,83	859	0,07
Всього підприємств в Україні	1070705	1133200	1187020	1222634	100

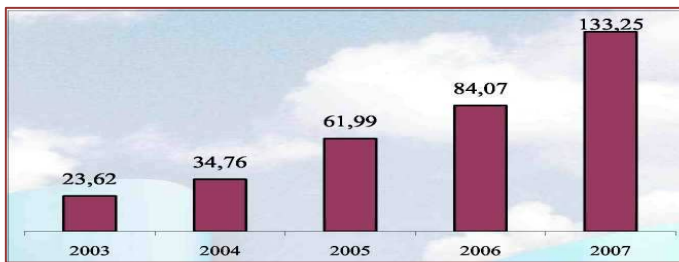

Рис.1 – Обсяги зареєстрованих Комісією випусків цінних паперів, млрд. грн.

У 2007 р. Комісією зареєстровано облігації в іноземній валюті сім випусків на загальну суму 10,8 млн. дол.

За даними ДКЦПФР, в Україні нараховується 17 млн. акціонерів – це майже половина дорослого населення країни (рис.2).

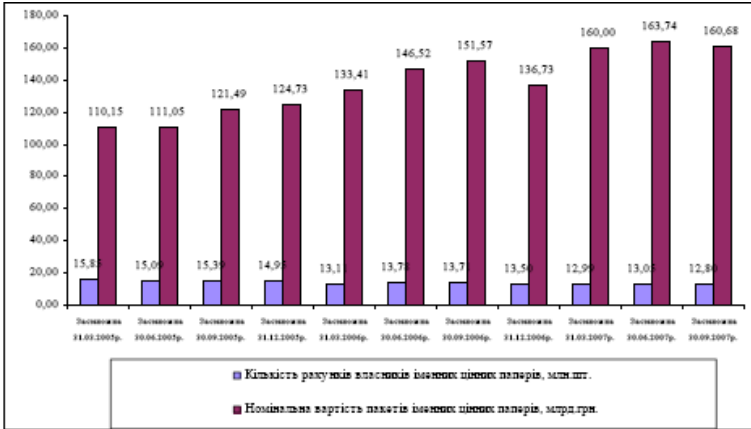

Рис.2 – Кількість рахунків власників іменних цінних паперів та номінальна вартість пакетів іменних цінних паперів

В сучасних розвинених країнах переважна маса промислової продукції виробляється на акціонерних підприємствах. В Україні потенційні резерви цієї форми ефективного ведення й управління господарством використовуються не повною мірою.

Сучасний стан корпоративного сектору України характеризується сукупною зовнішньою заборгованістю близько 85 млрд. дол., з них 38 млрд. дол. складає заборгованість комерційних банків, а 47 млрд. дол. – заборгованість корпоративних підприємств.

Приховані можливості й переваги акціонерних товариств кореняться у корпоративності і можуть бути реалізовані при розробці ефективного корпоративного управління на основі врахування рівня розвитку економіки країни, вітчизняного і зарубіжного досвіду акціонування та управління корпораціями, забезпечення взаємної спрямованості інтересів усіх учасників акціонерного процесу на досягнення високої прибутковості суб'єктів господарювання, зростання чи зменшення рівня добробуту громадян.

Таким чином, ситуація, що склалася з корпоративним управлінням в Україні, його законодавчим регулюванням та реальним додержанням задекларованих принципів, потребує реалізації конкретних

заходів на рівні окремих підприємств корпоративного типу. Зокрема, на діяльність акціонерних товариств негативно впливає нестача професійних керівників усіх рівнів управління, особливо найвищої ланки; недостатнє використання нових методів управління підприємствами, що спостерігається практично в усіх підсистемах управління підприємством. Усе це призводить до того, що економічний результат діяльності корпоративних підприємств виявляється недостатнім для задоволення мінімально необхідних потреб учасників корпорації. Це спричиняє постійні конфлікти з акціонерами, працівниками, контрагентами підприємства, регулюючими органами, що тільки посилює негативний стан справ у корпоративному підприємстві.

Якість корпоративного управління є значним фактором ефективної діяльності підприємства. Як відомо, в Україні в умовах фінансової кризи вартість позикового капіталу залишається високою, а залучення зовнішніх ресурсів шляхом випуску акцій практично відсутнє. Тому підвищення рівня корпоративного управління може дати швидкий та помітний фінансовий ефект, забезпечити зменшення вартості капіталу підприємства та зростання його капіталізації.

1. Венгер Л.А. Еволюція формування системи корпоративного управління: світовий досвід та українська практика // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №1 (67). – С.5-7.

2. Гриньова В.М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні. – К., 2003. – 324 с.

3. Кочетков Ю. Економіка Латвії в умовах глобалізації // Вопросы экономики. – 2005. – №2. – С.142.

4. Проценко В.О. Основні методологічні засади розвитку корпоративного виробництва // Економіка АПК. – 2005. - №8. – С.33-35.

5. Сохацька О. Формування нової парадигми корпоративного управління в глобальному середовищі // Вісник ТДЕУ. – 2006. – № 3. – С.10-13.

6. Шеремет О. Удосконалення корпоративного управління // Економіка України. – 2004. – №1. – С.21-24.

7. Чечетов М., Мендрул А. Корпоративное управление в условиях экономической трансформации // Экономика Украины. – 2001. – №4. – С.11-21.

Отримано 02.10.2009